

УДК 371. 132

Марина Скрипник – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філософії і освіти дорослих, провідний науковий співробітник лабораторії педагогіки і психології післядипломної педагогічної освіти Університету менеджменту освіти НАПН України

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ У ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ОСВІТІ: ПРАКСЕОЛОГІЧНИЙ ВИМІР

Скрипник М. І. Психолого-педагогічна підготовка науково-педагогічних працівників у післядипломній освіті: праксеологічний вимір / М. І. Скрипник // Нові технології навчання: наук.-метод. зб. / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. – К., 2015. – Вип. 84. – К.: «Агроосвіта», 2015. – 220 с., С. 66 – 72.

Ключові слова: андрагогіка;; буттєва, ціннісна, пізнавальна та праксеологічна (практична) підсистеми андрагогіки; психолого-педагогічна підготовка; науково-педагогічні працівники.

Ключевые слова: андрагогика; бытийная, ценностная, познавательная и праксиологическая (практическая) подсистемы андрагогики; психолого-педагогическая подготовка; научно-педагогические работники.

Key words: andragogy; subsystem andragogy; psychological and pedagogical training; research and teaching staff.

Модерні філософські концепції соціального порядку (З. Бауман [1], У. Бек [2], М. Лапін [12]) наголошують на пріоритетності в розвитку системних якостей сучасного соціуму базових особистісних цінностей. У своїх наукових розвідках філософи, репрезентуючи методологічні орієнтири побудови сучасного суспільства, якому властиві якості антропосоцієнтальної системи, підкреслюють особливо зростаючу роль освіти як інтегратора суспільства [8; 9]. Подвійна функція сучасної освіти: не тільки забезпечення зростання

професійного рівня людини, а й активне утвердження серед населення раціональності як цінності сучасної культури, розвиток здатності особистості успішно діяти й достойно жити в умовах сучасного суспільства, – потребують від наукових дисциплін, які беруть участь у відтворенні духовного потенціалу соціуму, декомпозиції їх змісту й статусу. З цих позицій цілком зрозумілим є актуалізація тепер проблем післядипломної освіти як складової неперервної освіти (В. Буренко [3], А. Кузьмінський [10; 11], Н. Протасова [16], Р. Салімов, О. Савінов [17], Л. Сігаєва [18] та ін.). Процеси глобалізації та інформатизації, що відбуваються у світі, привели до усвідомлення проблеми управління знаннями (Л. Сухорукова), відтак соціальна роль післядипломної педагогічної освіти як складової неперервної освіти виявляється не тільки у розвитку суспільства, а й одночасно розвитку особистості професіоналів для системи вищої освіти – науково-педагогічних працівників.

Аналіз наукових джерел довів, що проблема системного осмислення підготовки науково-педагогічних працівників в системі післядипломної освіти як соціально-педагогічне явища в останні десятиліття є предметом активного наукового пошуку вітчизняних і зарубіжних учених. Проблема вивчення ефективності діяльності викладача вищої школи розроблена у працях О. Абдулліної, Ю. Бабанського, В. Загвязінського, В. Сластьоніна. У визначенні ефективності діяльності викладача вирізняють такі підходи: структурний – В. Сластьонін, Н. Тализіна, Н. Удалов та ін.; функційний – В. Антипова, Н. Кузьміна, Н. Левітов; системний – В. Беспалько, І. Блауберг, Б. Маркарян, В. Поляков; динамічний – З. Єсарєва, Н. Свиридова; особистісно орієнтовний – К. Бондаревська та ін. Проблемам підготовки та атестації науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації присвячені розвідки вітчизняних дослідників. Зокрема, у праці О. Мороз, В. Юрченко [14] розкрито професійно-рольові особливості діяльності викладача вищого навчального закладу та обґрунтовано на цих засадах модель підготовки викладача; у роботі А. Кузьмінського [10] проведено аналіз впливу

педагогічної майстерності викладача та окремих компонент його професійної діяльності на якість навчання у вищій школі. Аналіз джерел засвідчує, що підготовка науково-педагогічних працівників є предметом наукового обґрунтування в андрагогічних дослідженнях [19]. Разом із цим, серед питань, які вимагають теоретичної рефлексії, найбільш значущими є питання психолого-педагогічної підготовки науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації до сучасних умов професійної діяльності в контексті праксеологічної парадигми, адже за своєю суттю конкурентоздатність викладача детермінована науково-освітніми трансформаціями в умовах глобалізаційних змін. Окреслимо деякі аспекти цих змін. По-перше, зростання значущості науки та вищої освіти як фактора суспільного розвитку, генератора й провідника знань та інформації; по-друге, компетентнісний підхід, що вимагає змін у змісті професійної освіти, методах і формах навчання; по-третє, інтернаціоналізація освіти диктує необхідність її уніфікації, взаємовизнання дипломів; по-четверте, зміна організаційних форм наукової та освітньої діяльності, зокрема: технологічність, заданість, диверсифікація; по-п'яте, глобалізація ринку наукових і освітніх послуг, становлення транскордонної освіти.

Аналіз педагогічної підготовки науково-педагогічних працівників у післядипломній освіті як складової неперервної, здійснений на основі загальної методології у контексті різних концептуальних підходів: історико-культурологічного, соціально-педагогічного, технологічного, суб'єктно-психологічного – дає підстави сформулювати низку суперечностей, які потребують подальшого поглибленого вивчення. Це суперечності між:

– ідеологією реформування гуманітарно-освітнього середовища післядипломної освіти, що проголошує особистісні цінності розвитку науково-педагогічних працівників та відсутністю в андрагогіці системи конструктивних змістовно-процесуальних моделей психолого-педагогічної підготовки науково-педагогічних працівників;

– новою парадигмою післядипломної освіти, праксеологічно спрямованої, та порівняно низьким рівнем використання ідей праксеології у психолого-педагогічній підготовці науково-педагогічних працівників в умовах післядипломної освіти.

Ці суперечності визначили новий напрям андрагогічних дослідження в післядипломній освіті та стали основою обґрунтування актуальності розроблення психолого-педагогічної підготовки науково-педагогічних працівників на засадах праксеології.

Мета цієї статті – викласти суть парадигмальних засад андрагогіки й продемонструвати на прикладі праксеологічної (практичної) складової навчання дорослих, як вони реалізуються у психолого-педагогічній підготовці науково-педагогічних працівників. *Основні завдання.* У першій частині тлумачимо компендіум андрагогіки через діалектичну єдність чотирьох основних підсистем: буттєвої, ціннісної, пізнавальної та праксеологічної (практичної), розглядаємо пріоритетні напрями досліджень цих підсистем. У другій частині намагаємось дати відповідь на ключові праксеологічні запитання: як розробляти зміст психолого-педагогічної підготовки науково-педагогічних працівників; як підготувати науково-педагогічних працівників в умовах післядипломної освіти.

Визначимо сучасну парадигму андрагогіки як теоретико-методичну основу для розвитку системи післядипломної освіти – інституції, що реалізує основні ідеї цієї науки. Усі провідні ідеї молодшої науки можна сформулювати як інтегративний компендіум, теоретичні орієнтири якого розуміються через нерозривну цілісність, що виникає на основі актуальних соціальних потреб і реалізується в нових напрямках певного стану розвитку суспільства. За змістом сучасну парадигму андрагогіки можна представити через діалектичну єдність чотирьох основних підсистем: буттєвої, ціннісної, пізнавальної та практичної, кожна з яких визначає окремий напрям дослідження. Зокрема, буттєва складова парадигми андрагогіки включає:

аналіз широкого соціокультурного середовища, в якому існують соціально-педагогічні інституції, що реалізують системні закономірності, принципи навчання дорослої людини; історико-генетичне дослідження впливу на функціонування освіти дорослих таких сутнісних чинників, як держава, громадські інституції в суспільстві, культура, наука, техніка, мистецтво, професійні об'єднання тощо. Ціннісна складова парадигми андрагогіки включає розвідки духовно-ціннісних аспектів людського виміру системи післядипломної освіти та професійної діяльності особистості й пов'язана з визначенням цільових орієнтирів: ідеали, норми, цінності, смисли духовного світу особистості професіонала. Ця підсистема сучасної парадигми андрагогіки включає в себе розробку таких пріоритетів: матрицю цільових смислів особистості професіонала; ціннісність буття особистості професіонала, ціннісні засади його розвитку та саморозвитку в соціокультурному середовищі; модель професіональної діяльності фахівця; діагностичне цілепокладання в практиці навчання дорослого; гуманізація та гуманітаризація післядипломної освіти професіонала; перспективи сучасної системи післядипломної освіти. Гносеологічне, логіко-методологічне обґрунтування предмета, методологічного інструментарію андрагогіки, визначення категорійно-понятійного апарату парадигмальних засад сучасної концепції післядипломної освіти складає пізнавальну підсистему парадигми андрагогіки. Пріоритетними завданнями у цьому контексті стають: аналіз наук, дисциплін та інтегративних підходів, що мають стати підґрунтям для розроблення методологічних засад андрагогіки; розв'язання проблеми виділення спеціальної наукової галузі в освітніх дослідженнях стосовно андрагогіки; обґрунтування предметного поля андрагогіки, розроблення її специфічного понятійного апарату та методології інноваційної трансформації післядипломної освіти (закономірностей, тенденцій, принципів, методів).

Практична (праксеологічна) складова парадигмальних засад сучасної андрагогіки переводить буттєву, пізнавальну та ціннісну підсистему на рівень практичного проектування та втілення інноваційних освітніх систем

навчання дорослих. Ця підсистема включає в себе: розроблення змісту післядипломного навчання; запровадження новітніх педагогічних технологій навчання дорослих; інформатизацію післядипломної освіти; матеріально-технічне й навчально-методичне забезпечення післядипломної освіти; психолого-педагогічну підготовку науково-педагогічних працівників.

Особливий поштовх розвитку андрагогіки надає праксеологічний підхід¹, засадничі принципи якого сформовані ще в ХХ ст. в ідеях оптимальної організації діяльності Т. Котарбінського, продовжені «філософією дії», парадигмою «прагматизму-інструменталізму» Ф. Тейлора, Г. Форса, А. Файоля, С. Томпсона, Дж. Міда, тектологією О. Богданова та ін. Практикеологія андрагогіки якраз й ілюструє взаємодію й нероздільність функцій: науково-теоретичної та конструктивно-технічної (нормативної, регулятивної). На сьогодні єдиної точки зору щодо визначення предметного змісту праксеології в андрагогічних дослідженнях немає. Вагомим для теоретиків і практиків є розуміння праксеології післядипломної освіти з точки зору забезпечення подальшої успішної професійної діяльності спеціаліста [13]. Однак більш аргументованим є розуміння праксеологічного підходу в андрагогіці через *доцільну* організацію діяльності професіонала, що забезпечує успішність розвитку його особистості, раціонально задовольняє його.

Андрагогіка стане ефективною системою в її практичних показниках психолого-педагогічної педагогічної підготовки науково-педагогічних працівників, доступною та відкритою відносно запитів та інтересів особистості, гнучкою, варіативною, орієнтованою на потреби суспільства й держави в творчих, ініціативних, гармонійно розвинених особистостях вищої кваліфікації, якщо:

---

¹ Практикеологія (гр. *praktiokos* – діяльний) – галузь соціологічного дослідження, що вивчає методiku розгляду різних дій чи сукупність дій з точки зору з'ясування їх ефективності. Соціологічний метод полягає в практичному (й історичному) дослідженні та характеристиці різних трудових навичок і прийомів, вияв їх елементів і побудова на цій основі різних рекомендацій практичного характеру [19, 357 - 358].

- в основу розуміння змісту та технологій навчання покласти андрагогічні принципи;
- при розробленні змісту навчальних програм для психолого-педагогічної підготовки науково-педагогічних працівників керуватися можливостями елективних варіативних програмах;
- при проектуванні технологій підготовки науково-педагогічних працівників врахувати історію становлення і розвитку технологій навчання дорослих, проаналізувати об'єктивний зарубіжний досвід, проектування здійснювати через систему суб'єктно-суб'єктних відносин;
- результатом і головною метою проєктованих технологій підготовки науково-педагогічних працівників у післядипломній освіті стане сформована професіоналом вищої кваліфікації власна стратегія поведінки як послідовне наукове осмислення світу, в ході якого розвивається науково-творче мислення;
- створити навчально-програмну документацію системного характеру як базовий елемент андрагогічної системи, що надасть можливість реалізувати різноманітні психолого-педагогічні програми для підготовки науково-педагогічних працівників у післядипломній освіті та моделі їхнього навчання.

Перший блок окреслених умов можна визначити як *методологічний*. Аналіз освітньої теорії засвідчує: вчені розробляють концепції, що послуговуються постнекласичними методологічними орієнтирами. Важливим завданням філософії освіти є «здійснення катарсису мислення» (за В.Г.Кременем), бо «існуючі типи мислення – житейське, ділове, наукове, художнє, філософське – тільки тоді набувають свого статусу, коли стають творчими. Мисленнєвий потенціал не стільки повідомляє нові думки, скільки змінює свідомість людини, відкриває багатовимірний континуум для нових духовних вимірів. Мислення розширює простір можливостей людини» [8]. Однак освітня практика керується здебільшого іншими структурами, логікою організації, методами й засобами діяльності: залишається спостерігачем або в

кращому випадку може пояснити існуючі проблеми. Основне протиріччя, що потребує розв'язку: між накопиченими освітніми концепціями та реалізованістю їх в практиці навчання.

Другий блок окреслених умов розуміється як *технологічний*. Базовими ідеями проектування змісту психолого-педагогічних програм педагогічної підготовки науково-педагогічних працівників є: 1) гнучкість, варіативність, змінюваність програми відповідно до науково-педагогічного досвіду, особистісних запитів, інтересів науково-педагогічних працівників та міри вияву науково-педагогічної творчості; 2) інтегративність програм, що передбачає інтегрування суміжних наукових напрямів, галузей, дисциплін; 3) уніфікованість елективних програм, адже зміст і обсяг елективних курсів розробляються залежно від сфери професійної діяльності науково-педагогічного працівника, його зорієнтованість на науково-технічну діяльність, чи науково-культурологічну діяльність, або науково-освітню діяльність, чи можливість творчого перетворення, перенесення на розв'язання нових освітніх завдань і проблем; 4) особистісне спрямування елективних програм [19].

Обґрунтований підхід у структуризації змісту підготовки на загальному, особливому та специфічному рівнях [19] слугують основою для розроблення елективних програм психолого-педагогічної підготовки науково-педагогічних працівників в умовах післядипломної освіти. Означеними програма є: «Психологічні характеристики теорій навчання у вищій школі»; «Проблеми психології і педагогіки вищої школи» «Курс творчого і критичного мислення», «Психологічні механізми реалізації інтерактивних технологій у вищій школі»; «Практичне лідерство» тощо.

Важливим у проектуванні технологій психолого-педагогічної підготовки науково-педагогічних працівників у системі післядипломної освіти є:

- орієнтація не на інформативність і схоластичність навчання, що не задовольняє професіоналів вищої кваліфікації, а формування

інтерактивної взаємодії, суб'єктно-суб'єктних відносин, що є основою реалізації андрагогічних принципів навчання;

- формування професіоналом вищої кваліфікації власної психолого-педагогічної поведінкової стратегії як послідовного осмислення наукової картини світу через створення професійної науково-педагогічної моделі;
- синтез таких аналітичних категорій: «цілі», «зміст», «форма», «методи», «засоби навчання».

І найголовніший блок окреслених умов ефективного функціонування системи післядипломної освіти – *особистісний*. Сьогодні все чіткіше окреслюється невідповідність між зростаючими запитами дорослої людини та готовністю науково-педагогічних працівників системи післядипломної освіти створити умови для неперервного розвитку особистості. До науково-педагогічного працівника, конкурентоздатного на ринку освітніх послуг, суспільство і вища школа формулює особливі вимоги: він має бути не лише спеціалістом високого рівня, відповідати профілю і спеціалізації, але й забезпечувати в навчальному процесі наукові засади змісту навчальної дисципліни; проектувати освітні траєкторії саморозвитку; формувати професійні компетенції професіонала; створювати проектно-дослідницьке, інтерактивне, діяльнісне середовище шляхом використання різноманітних методів навчання.

Інтегративні ролі науково-педагогічного працівника – це:

- вчений, що системно досліджує галузеві та освітні проблеми;
- педагогічний проектувальник як розробник інноваційних програм навчання відповідно до актуальних професійних завдань;
- менеджер, що спрямовує наукове, навчально-програмне забезпечення на професійне зростання особистості;

- модератор – організатор і ведучий інтерактивних форм взаємодії (дискусії, ділові ігри, мозкові атаки тощо) між суб'єктами професійного навчання.

Основними принципами побудови навчальних програм психолого-педагогічної підготовки викладачів вищої школи мають стати:

- науковість – найважливіший принцип, здійснення якого забезпечує систематизацію в оволодінні викладачами наукової картини світу;
- проблемність – підготовка забезпечує перетворення різних реальних проблем у навчально-професійні ситуації;
- діалогічність – взаємодія всіх учасників освітнього процесу носить характер діалогу, в якому кожен учасник має рівні можливості висловитися і кожен може бути почутим;
- аксіологічність – орієнтація освітніх процесів визначається провідними ідеями, цінностями саморозвитку, пріоритетністю ціннісно-сміслової, мотиваційної сфери особистості;
- цілісність – професійна діяльність викладача носить інтегративний характер, що реалізує ідеї глобальної освіти;
- відкритість – освітні процеси максимально відкриті, забезпечується широка свобода всіх учасників;
- інтегративність – освітні процеси включають різну інтерактивну діяльність у навчальній команді;
- зворотній зв'язок – регулярно проводиться діагностика і самодіагностика професійних і особистісних змін викладача;
- продуктивність – діяльність викладача об'єктивується в конкретних і різноманітних продуктах (наукових дослідженнях, навчально-методичному комплексі тощо).

Психолого-педагогічна підготовка науково-педагогічних працівників в умовах післядипломної освіти потребує розв'язання низки завдань. Перспективними завданнями є: по-перше, праксеологічний аспект інноваційних змін в змісті та технологіях психолого-педагогічної підготовки;

по-друге, технологізація процесу інноваційної діяльності науково-педагогічного працівника. Використовуючи технічний (engineering) підхід Х.Бурхардта і А.Х.Шоенфелда [6] (завдяки якому можна краще зрозуміти практичний вплив, осмислити, як працює світ і як можна допомогти йому «краще працювати» за допомогою проектування і систематичного розвитку високоякісних рішень практичних проблем) та ґрунтуючись на трьох ключових питаннях цього підходу (які бар'єри перешкоджають тепер його застосуванню? які зміни повинні зменшити ці бар'єри? як можуть відбутися такі зміни?), конспективно окреслимо відповіді, які допоможуть розробникам проблеми зорієнтуватися у подальших пошуках та їх представлення в практиці підготовки науково-педагогічних працівників в умовах післядипломної педагогічної освіти.

А. Праксеологічний аспект інноваційних змін в змісті та технологіях психолого-педагогічної підготовки.

Бар'єр: Майже ніхто не працює над тим, щоб перетворити здобутки, отримані в теоретичних дослідженнях з проблеми інноваційних змін у змісті та технологіях психолого-педагогічної підготовки науково-педагогічних працівників, на практичний результат.

Зміни, що зменшать цей бар'єр:

Зміна 1: Проведення більшої кількості досліджень, що забезпечують потенційно значні внески як у теорію, так і у практику.

Зміна 2: Здійснення більшого числа технічних досліджень.

Б. Технологізація процесу інноваційної діяльності науково-педагогічного працівника.

Бар'єр: Відсутні зв'язки між зусиллями дослідників і практиків.

Зміни, які зменшать цей бар'єр:

Зміна 1: Проведення командами науковців досліджень у реальних проектах.

Зміна 2: Посилення зв'язків між дослідниками і групами впровадження.

Короткий огляд поставленої проблеми дозволив: дослідити сучасну парадигму андрагогіки як діалектичну єдність чотирьох основних підсистем: буттєвої, ціннісної, пізнавальної та практичної; довести нероздільність науково-теоретичної та конструктивно-технічної (нормативної, регулятивної) функцій у праксеології андрагогіки; описати праксеологічну складову психолого-педагогічної підготовки науково-педагогічних працівників (методологічний, технологічний та особистісний блоки); окреслити актуальні проблеми психолого-педагогічної підготовки науково-педагогічних працівників в умовах післядипломної освіти.

Список використаних джерел

1. Бауман З. Индивидуализированное общество / З. Бауман. – М.: Логос, 2002. – 230 с.
2. Бек У. Общество риска: на пути к другому модерну / У. Бек. – М., 2000.
3. Буренко В. М. Андрагогічний підхід до професійної перепідготовки вчителя гуманітарного профілю : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 "Теорія і методика професійної освіти / В. М. Буренко. – Київ, 2005. – 22 с.
4. Вербицкий А. А. Контекстное обучение в компетентностном подходе // Высшее образование в России / А. А. Вербицкий. – 2006. – № 11. – С. 39 – 46.
5. Вербицкий А. А., Дубовицкая Т. Д. Контексты содержания образования / А. А. Вербицкий, Т. Д. Дубовицкая. – М., 2003. – 124 с.
6. Клепко С. Ф. Наукова робота і управління знаннями: Навчальний посібник. – Полтава: ПОППО, 2005. – 201с.
7. Краевский В. В., Бережнова Е. В. Методология педагогики: Новый этап: Учебное пособие для высших учебных заведений / В. В. Краевский, Е. В. Бережнова. – М., 2006. – 400 с.
8. Кремень В. Г. Людиноцентризм в освіті: сучасний напрям розвитку духовності нації // Педагогіка і психологія / В. Г. Кремень. – 2006. – № 2 (51). – С. 28 – 35.

9. Кремень В. Г. Якісна освіта – сучасні вимоги // Педагогіка і психологія / В. Г. Кремень. – 2006. – № 4 (53). – С. 5 – 19.
10. Кузьмінський А. І. Педагогічна майстерність викладача вищої школи та її вплив на якість навчання / А. І. Кузьмінський // е-журнал «Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку». – 2010. – Випуск 2.
11. Кузьмінський А. І. Теоретико-методологічні засади післядипломної педагогічної освіти в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.04 "Теорія і методика професійної освіти" / А. І. Кузьмінський. – Київ, 2003. – 42 с.
12. Лапин Н. И. Антропологические основания, социологические измерения посоциентальный поход: методологические основания, социологические измерения // Вопросы философии / Н. И. Лапин. – 2005. – № 2. – С. 3 – 10.
13. Маралова Е. А. Педагога в постдипломном образовании: праксеологический поход к профессиональному и личностному развитию // Наука и школа / Е. А. Маралова. – 2006. – № 3. – С. 5 – 7.
14. Мороз О. Г., Юрченко В. І. Підготовка майбутнього викладача вищої школи: психолого-педагогічний ракурс – – Режим доступу: www.psych.kiev.ua/
15. Нещадим М. І. Військова освіта України: історія, теорія, методологія, практика: Монографія / М. І. Нещадим – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2003. – 852 с.
16. Протасова Н. Г. Теоретико-методичні основи функціонування післядипломної освіти педагогів в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.01 "Теорія та історія педагогіки" / Н. Г. Протасова. – Київ, 1999. – 33 с.
17. Салімов Р. М. Погодження термінології в галузі післядипломної освіти як необхідний етап інтеграції до європейської системи освіти [Електронний ресурс] / Р. М. Салімов, О. М. Савінов. – Режим доступу : <http://ipn.nau.edu.ua/content/view/199/94/lang,ua/>.

18. Сігаєва Л. Є. Підвищення кваліфікації фахівців як складова неперервної професійної освіти / Л. Є. Сігаєва // Неперервна професійна освіта / [за ред. І. А. Зязюна]. – К. : Віпол, 2000. – С. 319–363
19. Скрипник М. І. Програми підготовки науково-педагогічних працівників у системі післядипломної педагогічної освіти / М. І. Скрипник // Нові технології навчання. - № 82. – С. 125 – 133. Философский словарь / Под ред. И.Т.Фролова. – 6-е изд., перераб. и доп. – М.: Политиздат, 1991. – 560 с.
-

М. І. Скрипник. Психолого-педагогічна підготовка науково-педагогічних працівників у післядипломній освіті: праксеологічний вимір. У статті розкриваються парадигмальні засади андрагогіки. На прикладі праксеологічної (практичної) складової навчання дорослих описано особливості відбору та структуризації змісту та технологій психолого-педагогічної підготовки науково-педагогічних працівників. Наголошено, що праксеологічна складова включає в себе: психолого-педагогічну підготовку науково-педагогічних працівників; розроблення змісту післядипломного навчання; запровадження новітніх педагогічних технологій навчання дорослих; інформатизацію післядипломної освіти; матеріально-технічне й навчально-методичне забезпечення післядипломної освіти. Означено програма психолого-педагогічна підготовка науково-педагогічних працівників.

Ключові слова: андрагогіка; буттєва, ціннісна, пізнавальна та праксеологічна (практична) підсистеми андрагогіки; психолого-педагогічна підготовка; науково-педагогічні працівники.

М. И. Скрыпник. Психолого-педагогическая подготовка научно-педагогических работников в последипломном образовании: праксеологическое измерение. В статье раскрываются парадигмальные основы андрагогики. На примере праксеологической (практической) составляющей обучения взрослых описаны особенности отбора и

структурирования содержания и технологий психолого-педагогической подготовки научно-педагогических работников. Отмечено, что праксеологическая составляющая включает в себя психолого-педагогическую подготовку научно-педагогических работников; разработка содержания последипломного обучения; внедрение новейших педагогических технологий обучения взрослых; информатизацию последипломного образования; материально-техническое и учебно-методическое обеспечение последипломного образования. Представлена программа психолого-педагогической подготовки научно-педагогических работников.

Ключевые слова: андрагогика; бытийная, ценностная, познавательная и праксиологическая (практическая) подсистемы андрагогики; психолого-педагогическая подготовка; научно-педагогические работники.

M. I. Skrypnyk. Psycho-pedagogical training of research and teaching staff in postgraduate education: praxiological dimension. The article reveals the paradigmatic foundations of andragogy, features of content and technologies of psychological and pedagogical training of the teaching staff, program of psychological and pedagogical training of the teaching staff.

Key words: andragogy; subsystem andragogy; psychological and pedagogical training; research and teaching staff.